

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. Utbildningsvetenskaplig kärna

Lärosäte: Högskolan Dalarna

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i undervisningsämnena: **svenska och bild**

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: **matematik, svenska, idrott och hälsa och bild.**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se nedan. Redogör därefter för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Redogör i del 2 för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarnas utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen. Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd för respektive undervisningsämne och inriktning.

Lärarytbildningens organisation och ledning

Högskolan Dalarna (HDa) har delat in sin kärnverksamhet i tre akademier. Akademien Utbildning, hälsa och samhälle (UHS) är sedan 2014 värdakademi för hela lärarytbildningsområdet, d.v.s. för förskollärarytprogrammet, grundlärarytprogrammet (F-3 och 4-6), ämneslärarytprogrammet (7-9 och gy), yrkeslärarytprogrammet samt kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Lärarytbildningarna leds av *lärarytbildningens ledningsgrupp* bestående av akademichefen för UHS, utvecklingsledaren för lärarytbildningsområdet, chefen för Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna (PUD) samt avdelningscheferna för de ämnen som medverkar i lärarytbildningarna från akademierna Utbildning, hälsa och samhälle och Humaniora och medier. Till gruppen adjungeras också forskningsledaren för forskningsprofilen Utbildning och lärande samt ordförande i Områdesnämnden för utbildningsvetenskap vid behov. En gång i månaden deltar även programansvariga för samråd. Lärarytbildningens ledningsgrupp träffas en gång i veckan för löpande samordning och beredning av frågor av mer övergripande karaktär, såsom utbildningarnas dimensionering och utbud, tjänstefördelning och särskilda satsningar inom utbildning, forskning och samverkan som berör områdets gemensamma lärarytressurser. Beslut i dessa frågor tas av akademichef och respektive avdelningschef. För mer långsiktiga strategi- och planeringsfrågor samlas gruppen tillsammans med programansvariga en gång per termin för en gemensam strategidag.

Den löpande driften och utvecklingen av lärarytprogrammen samordnas av *lärarytbildningskansliet* som leds av utvecklingsledare och chefen för avdelningen Utbildningsvetenskap tillsammans med programansvariga, VFU-samordnare samt studieadministratör och studievägledare med ansvar för lärarytutbildningen. Lärarytbildningskansliet fungerar som beredande organ inför ledningsgruppen för lärarytutbildning och Områdesnämnden för utbildningsvetenskap. Varannan vecka träffas programansvariga tillsammans med utvecklingsledaren för att diskutera utvecklingsfrågor och varannan vecka

träffas hela kansliet tillsammans med chefen för avdelningen Utbildningsvetenskap för att behandla frågor som uppkommer i den löpande driften.

Varje utbildningsprogram leds i sin tur av en särskild programansvarig som ansvarar för samordning av programmets kurser, studentkontakter samt kvalitetsuppföljning inom programmet. Denna samordning sker framför allt i form av de *programmöten* som genomförs tre gånger per termin för ansvarig personal. Här deltar kursansvariga för de programgemensamma kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, samt representanter för de olika ämnesinriktningar som ingår i respektive program. Vid behov deltar även utvecklingsledare, VFU-ansvariga, internationaliseringsansvarig och avdelningschefer. För ämneslärarprogrammet finns även programmöten för samordning av programmets examensarbeten där ansvariga från ämnena, med särskilda ansvar för examensarbetena, deltar vid två möten per termin.

Ett övergripande akademiskt kvalitetsansvar för lärarutbildningsprogrammen innehas av *Områdesnämnden för utbildningsvetenskap*, som är det kollegiala organ som har i uppdrag att besluta om utbildningsplaner och genomföra planerad utvärdering av alla kurser och utbildningsprogram inom lärarutbildningsområdet i enlighet med fastställd sexårsplan. Förutom lärar- och studentrepresentanter har denna nämnd också en extern ledamot som representerar lärarprofessionen eller utbildningens avnämare. Liksom HDa:s övriga områdesnämnder är Områdesnämnden för utbildningsvetenskap underställd högskolans centrala Utbildnings- och forskningsnämnd (UFN) som har det övergripande kvalitetsansvaret för högskolans utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå, och därmed en viktig roll i utvecklingen av högskolans regelverk för akademisk kvalitetssäkring.

Ämneslärarprogrammets organisation, upplägg och inriktning

Ämneslärarprogrammet har bedrivits sedan starten höstterminen 2011, men inför hösten 2018 har programmets struktur reviderats med anledning av den nya 7–9-förordning som regeringen beslutade om 2017. Revideringen innebär att utbildningens båda inriktningar har fått en översyn och vi har valt att öka samläsningen mellan programmets två inriktningar under utbildningens samtliga delar: ämnes- och ämnesdidaktiska studier, VFU och UVK. Det innebär att inriktningarna har ett gemensamt innehåll med gemensamma lärandemål men med en tydlig infärgning och konkreta exempel från den skolform för vilken examen är avsedd. Skillnaden mellan de två inriktningarna blir tydligast under VFU:n och de ämnesdidaktiska kurserna eftersom inriktningen för gymnasieskolan läser 30 hp mer i varje ämne.

Sedan hösten 2015 sker antagning endast i ett undervisningsämne och studenterna väljer sedan under utbildningens termin tre sitt andra undervisningsämne. Förändringen från att antas i en fast ämneskombination till att antas i ett ingångsämne gjordes utifrån det faktum att en stor andel av studenterna bytte sitt andraämne efter några terminers studier. Genom att skjuta upp valet har studenterna fått bättre förutsättningar att fundera över sin utbildning och diskutera ämnesvalet med såväl högskolans personal som verksamma lärare vid sin VFU-skola. Ytterligare en förändring, som träder ikraft för de ämneslärarstudenter som antagits ht18, är att de inte behöver välja vilket av de två ämnena de ska genomföra sitt självständiga arbete inom förrän de kommit till termin 6 (7-9) respektive 8 (gy). Programmet har antagning i 12 olika undervisningsämnen fördelat mellan höst- och vårantagning. Höstantagning sker i ämnena bild, engelska, franska, idrott och hälsa, kinesiska, religion, spanska, svenska och tyska medan antagning inför vårterminen sker i ämnena historia, matematik, svenska och svenska som andraspråk. Samtliga ämnen erbjuds inom båda inriktningarna förutom kinesiska och idrott och hälsa som endast erbjuds för inriktning gymnasieskola. De examenstillstånd som ingår i denna granskning erhöles 2011 (svenska och bild) och 2015 (idrott och hälsa samt matematik).

I väntan på en förnyad 7-9-förordning har HDa inte erbjudit någon antagning till inriktningen 7-9 från vårterminen 2015 fram till och med vårterminen 2018. I dagsläget har därför programmets 7-9-inriktning endast 88 registrerade studenter och de flesta av dem är nyantagna hösten 2018. Motsvarande siffra för inriktning gymnasieskolan är 391 studenter. Utbildningen bedrivs sedan hösten 2012 endast som nätbaserad utbildning, med 100% studietakt och obligatoriska synkrona möten på dagtid (undantag för kurser inom idrott och hälsa som ges på campus). Dessutom ingår obligatoriska campusträffar i utbildningen.

Ämneslärarprogrammet vid HDa bygger på en hög grad av integrering mellan utbildningens olika delar. Alla kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU:n) organiseras inom ramen för området *pedagogiskt arbete*, men integreras i olika grad med de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna. Programstrukturen till höger visar båda inriktningarnas programterminer. Genom sin färgsättning visar den också hur ämnes- och ämnesdidaktiska studier följs upp i de efterföljande UVK-kurser som innehåller VFU. Programmets verksamhetsförlagda utbildning fullgörs därigenom alltid i de undervisningsämnena som studeras och inom den åldersgrupp som utbildningen avser. Det självständiga arbetet (examensarbetet) fullgörs inom ett av undervisningsämnena. Därigenom uppfylls examensordningens krav på minst 165 högskolepoäng ämnes- och ämnesdidaktiska studier för inriktning 7-9 och minst 225 högskolepoäng för inriktning gymnasieskolan med god marginal. Dessa två utbildningsområden (ämnesstudier och pedagogiskt arbete) varvas genom utbildningen i form av en inbyggd progression mot examensmålen. Ämnesstudierna består av ämneskurser och ämnesdidaktik och ger på så vis både fördjupade ämneskunskaper och en tydlig yrkesförankring. Från och med antagning hösten 2018 har HDa förändrat utbildningen genom att helt erbjuda gemensamma kurser för programmets båda inriktningar inom pedagogiskt arbete. Anledningen till det är att vi ser ett stort värde i att studenter oavsett skolform inom programmet möts och får del av varandras erfarenheter under och efter VFU, men också att de får ett bredare perspektiv inom UVK. På så vis förbereds studenterna för båda skolformerna eftersom de utifrån skolformernas olika ämneskrav kommer att bli behöriga inom både grundskola och gymnasieskola i de flesta av undervisningsämnena.

Termin	7-9	gy	Programmets kurser
1	1		Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
2	2		Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
-	3		Ämne 1 (endast för inriktning gymnasieskolan) inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
3	4		Skolväsendets historia och samhällsuppdrag, 15 hp Didaktik och ledarskap, 15 hp (inkl. VFU i ämne 1)
4	5		Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
5	6		Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
-	7		Ämne 2 (endast för inriktning gymnasieskolan) inklusive ämnesdidaktik, 30 hp
6	8		Utveckling och lärande, 15 hp (inkl. VFU i ämne 2) Sociala relationer, konflikter och makt, 7,5 hp Bedömning och betygssättning, 7,5 hp
7	9		Vetenskapsteori och utb. vetensk. forskning, 7,5 hp Verksamhetsförlagd utbildning, 15 hp, i ämne 1 och 2 Utvärdering och utvecklingsarbete, 7,5 hp
8	10		Examensarbete, 30 hp i ämne 1 eller i ämne 2

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Totalt sett är ett hundratal av HDa:s undervisande personal (lärare, forskare, doktorander) involverade i någon av ämneslärarprogrammets kurser. I bifogade lärartabell redovisas dock endast den personal som återkommande medverkar i programmets kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n samt inom de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna (inklusive det självständiga arbetet) i något av ämnena, svenska, matematik, bild eller idrott och hälsa.

Vi bedömer att den vetenskapliga såväl som den professionsrelaterade kompetensen är god inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n. Som framgår av bifogade lärartabell har huvuddelen av lärarkåren sin organisatoriska hemvist i de akademiska ämnen som ansvarar för de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna. Endast ett fåtal av de undervisande lärarna har sin hemvist i pedagogiskt arbete och orsaken till detta är att vi ser det som viktigt att även integrera UVK-kurserna med ett ämnesperspektiv. Majoriteten av personalgruppen har antingen en doktorsexamen eller en lärarexamen, och en förhållandevis stor del av personalgruppen både en lärarexamen och en doktorsexamen. Flera av de disputerade lärarna har dessutom sin examen inom ett utbildningsvetenskapligt område. Denna arbetsorganisation som i vissa avseenden kan riskera att leda till svårigheter för ämnet pedagogiskt arbete att finna gemensam identitet leder å andra sidan till ett för ämneslärarprogrammet konstruktivt samarbete över ämnesgränser och inbjuder även till skolnära forskning med mångvetenskapliga ansatser. Framför allt ser vi det som en fördel att de ämnesdidaktiker som undervisar i de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna följer med studenterna under den efterföljande integrerade UVK/VFU-kursen inom vilken de genomför sin ämnesundervisning. Detta delade ansvar ser vi som en förutsättning för en framgångsrik integrering av ämnesstudier, UVK och VFU.

När det gäller den personal som undervisar i kurser som innehåller VFU så har samtliga egen lärarexamen och erfarenhet av undervisning i relevant ämne och skolform. Kompetensen bland de verksamhetsförlagda lärarutbildare (VFU-handledare) som högskolan anlitar tenderar att variera. Men ett absolut grundkrav är att samtliga är legitimerade och behöriga i för utbildningen relevant ämne och skolform, samt besitter flerårig undervisningserfarenhet. Merparten av VFU-handledarna har dessutom genomgått handledarutbildning vid HDa eller annat lärosäte med lärarutbildning.

För att stärka den vetenskapliga kompetensen inom det område som vid HDa benämns pedagogiskt arbete, vilket även har huvudansvaret för kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, har resurser satsats på att bygga upp en forsknings- och utbildningsmiljö som är stark nog att ansvara för sin egen forskarutbildning. Denna satsning har resulterat i att HDa sedan 2017 har examenstillstånd på forskarnivå inom området pedagogiskt arbete, samt att flera lärarutbildare verksamma inom programmets utbildningsvetenskapliga kärna nyligen har genomgått, eller genomgår, forskarutbildning inom området. Under hösten har ytterligare två doktorander anställts i pedagogiskt arbete, med inriktning mot språk och lärande. En stor utmaning med denna satsning på att forskarutbilda vår egen

personal är dock att dessa lärare blir väldigt attraktiva på arbetsmarknaden efter disputation och att vi då inte alltid kan behålla dem vid lärosätet. Av denna anledning avsätts numera även som ett led i vår kompetensförsörjningsstrategi medel för att nydisputerade lärare ska kunna fortsätta sin akademiska forskarkarriär parallellt med sitt undervisningsuppdrag inom grundutbildningen.

Förutom kompetensutveckling av befintlig personal genom magister-/master-/forskarutbildning och fortsatt forskning, har lärarutbildningens ledningsgrupp sedan 2014 satsat på att systematiskt stärka lärarkårens kompetens inom vissa för programmet särskilt prioriterade områden, såsom bedömning och betygsättning, utvärdering och utvecklingsarbete samt digital och ämnesdidaktisk kompetens. Dessa kompetensutvecklingsåtgärder har genomförts i form av kollegialt lärande där grupper om tre till åtta lärare har fått ett särskilt uppdrag att läsa in sig på tidigare forskning och utvecklingsarbete inom respektive kompetensområde och utifrån dessa kunskapsammansättningar konstruera förslag på hur programmets kurser kan skapa bästa förutsättningar för studenterna att utveckla dessa s.k. nyckelkompetenser (se vidare nedan under Måluppfyllelse). Sammantaget har denna kollegiala kompetensutveckling fram till idag resulterat i en handfull genomförda utvecklingsprojekt inom ämneslärarutbildningen som har involverat ett 20-tal lärare.

Den sammanlagda lärarkompetensen inom programmet har successivt förstärkts sedan starten för sju år sedan, och vi inser betydelsen av att bedriva ett kontinuerligt kompetensutvecklingsarbete över ämnes- och akademigränserna för att försöka motverka de kompetensbrister som annars uppstår. Detta sker genom det systematiska kvalitetsarbetet på program- och ämnesnivå (se nedan) där programmet årligen följer upp utfallet i en verksamhetsberättelse som ligger till grund för kommande verksamhetsplan, som har ett treårigt perspektiv med årsvisa delmål. De identifierade kompetensbehoven behandlas sedan i lärarutbildningens ledningsgrupp som årligen bereder beslut om vilka strategiska prioriteringar som behöver göras på kort och lång sikt för att säkerställa lärarkompetensen inom respektive lärarutbildningsprogram, genom kompetensutveckling av befintlig personal i form av forskning, forskarutbildning, magisterutbildning, och särskilda utvecklingsåtgärder, samt genom strategiska nyrekryteringar. En framgångsfaktor som vi identifierat i detta kontinuerliga kompetensutvecklingsarbete är att de ytterst ansvariga för utbildning, forskning och samverkan är delaktiga i såväl analysen som besluten om vilka prioriteringar som behöver göras. En utmaning är dock att lärarkompetensen lätt blir personbunden, vilket kan leda till tillfällig kompetensbrist när det sker större förändringar i personalens arbetsuppgifter, t.ex. i samband med olika forsknings- och samverkansuppdrag. Vi försöker dock motverka denna personbundenhet genom att kontinuerligt skola in nya medarbetare och överföra kompetens mellan de olika lärarutbildningsprogrammen.

Som nämndes ovan har personalen som undervisar i programmets UVK- och VFU-kurser sin grundanställning i ett flertal olika ämnesavdelningar. Aktuella kurser bildar centrala mötesplatser för ämnesövergripande gemensamt ansvar för lektorer, forskare och adjunkter emellan (se vidare nedan under rubriken utbildningsmiljö). Arbetsorganisationen skapar därigenom goda förutsättningar för programmets integrering av ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/ Specifikt för gymnasieskolan

Som beskrivs ovan samläser studenter inom 7–9-inriktningen med de inom gymnasieinriktningen, vilket betyder att vi försäkrat oss om att det i alla UVK/VFU-kurser finns personal med såväl vetenskaplig som professionsrelaterad kompetens från båda skolformer.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som beskrivits ovan arbetar HDa medvetet med att bygga upp sammanhållna akademiska miljöer där våra tre uppdrag – utbildning, forskning och samverkan/samproduktion – ömsesidigt befruktas varandra och bildar en helhet. Men eftersom lärarutbildningsområdet, vid HDa såväl som nationellt, traditionellt har varit utbildningstungt, och haft personal med stark professionsförankring, har det funnits utmaningar vad gäller utbildningarnas forskningsanknytning. Framför allt gäller det den professionsinriktade forskningsverksamheten, vilket innebär att det har varit en relativt lång process att bygga upp en akademisk miljö som är i paritet med andra professionsutbildningar.

Sedan starten av ämneslärarprogrammet 2011 har det dock skett en stor utveckling av HDa:s utbildningsvetenskapliga forskningsverksamhet av direkt relevans för våra lärarutbildningsprogram och relativt omfattande uppdragsutbildning. Forskningsprofilen *Utbildning och lärande* har under denna tid mer än fördubblat sin verksamhet, och samlar idag ett 60-tal disputerade forskare samt ett 20-tal doktorander med intresse för förskola, skola och utbildning. Profilen har som uppdrag att stödja såväl lärarutbildningarna som den omfattande vidareutbildning av lärare och förskollärare som bedrivs vid HDa. Inom profilen finns en närhet mellan ämnesmiljöer och forskare och en bred bas av forskning som studerar kunskapsobjekten undervisning, lärande, fostran och omsorg från olika utgångspunkter. Som bevis på att denna medvetna satsning på att bygga upp en stark utbildningsvetenskaplig forskningsmiljö i anslutning till våra lärarutbildningar varit framgångsrik erhöll HDa under 2017 examenstillstånd på forskarnivå inom området, tillika forskarutbildningsämnet, pedagogiskt arbete. Pedagogiskt arbete är idag ett etablerat forskarutbildningsämne i Sverige som kännetecknas av en praktikorienterad interdisciplinär ansats med fokus på undervisning och lärande i olika skolformer. Ämnet är inlemmat i en internationell utveckling där frågor av relevans för lärarprofessionen i tilltagande grad blir föremål för forskning i takt med att krav ställs på att även skolans och förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund. Det som kännetecknar forskarutbildningsämnet vid HDa är dess tydliga inriktning mot institutionella pedagogiska praktiker och att forskningen i stor utsträckning bedrivs i nära anslutning till dessa pedagogiska praktiker.

Samtliga disputerade forskare inom profilen *Utbildning och lärande*, och en stor del av doktoranderna, är också delaktiga som lärarutbildare, vilket gör att lärarstudenterna i sin undervisning på ett naturligt sätt får ta del av den utbildningsvetenskapliga forskning som bedrivs. I samband med vetenskapliga arrangemang som konferenser, gästföreläsningar och disputationer bjuds lärarstudenter in att närvara i mån av plats. Som regel streamas dessutom alla öppna föreläsningar för att underlätta för lärarstudenter som har svårt att ta sig till campus att ta del av det som erbjuds. Vi strävar också efter att schemalägga dessa händelser så att de utgör en integrerad del av utbildningen och kan följas upp på efterföljande seminarier.

En utmaning när det gäller HDa:s utökade uppdrag att även bedriva forskarutbildning i pedagogiskt arbete blir att hitta väl avvägda tjänsteplaneringar så att de disputerade lärarna, i synnerhet de med senior kompetens, kan fortsätta och ta en aktiv del även i grundutbildningen av blivande lärare samtidigt som de utbildar och handleder doktorander. Vi är dock medvetna om denna utmaning och arbetar inom lärarutbildningens ledningsgrupp för att disputerade lärare som bedriver forskning och som kommer att

bli involverade i forskarutbildningen även medverkar i lärarutbildningen, för att på så vis säkerställa en nära koppling mellan forskning och utbildning.

I syfte att skapa och upprätthålla en kritisk och kreativ forsknings- och utbildningsmiljö inom forskningsprofilen Utbildning och lärande, såväl som inom lärarutbildningsområdet i stort, har en systematisk struktur av olika typer av mötesplatser inrättats. Den övergripande arenan för den forskning som bedrivs inom forskningsprofilen är det högre *utbildningsvetenskapliga seminariet* som samlas varannan vecka. Förutom presentationer och diskussioner av pågående forskning vid HDa besöks också seminariet regelbundet av nationella och internationella forskare inom det utbildningsvetenskapliga området. Seminariet samlar vanligtvis ett trettio-tal disputerade forskare och doktorander samt ett varierande antal adjunkter beroende på vilket typ av text eller presentation det är som läggs fram.

Sedan ett par år tillbaka har forskningsprofilen Utbildning och lärande även inrättat ett antal s.k. kollegiala mötesplatser med ett tydligare fokus på olika verksamhets- och ämnesområden. Dessa mötesplatser har en något mer informell karaktär och behandlar allt från pågående forskningsprojekt och gemensamma publikationer till idéer för nya forskningsprojekt och forskningssamarbeten. Egna texter av disputerade forskare, doktorander och magistrander såväl som aktuella forskningsartiklar och teoretiska texter inom ämnesområdet tas upp till diskussion. Mötesplatserna är också kopplade till olika nationella och internationella nätverk och utbyte sker i form av inbjudna forskare från andra lärosäten och gemensamt deltagande på ämnesdidaktiska konferenser. De kollegiala mötesplatser som framför allt är av intresse för personalen inom ämneslärarprogrammet är *Pedagogiskt ledarskap och pedagogiska miljöer*, *De samhällsorienterade ämnens didaktik*, *Naturvetenskapernas, matematikens och teknikens didaktik*, *Mångfald i utbildningssammanhang*, *Utbildningshistoria* samt den nystartade mötesplatsen för *Läsning och skrivning*. Kännetecknande för dessa mötesplatser är den nära kopplingen till grundutbildningen då de lärare som deltar i dessa diskussioner till stor del är desamma som undervisar och handleder studenterna i de ämnesdidaktiska kurserna och examensarbetena. Detta gör att frågeställningar och kunskapsbehov som identifieras i utbildningen kan behandlas och tillgodoses på mötesplatserna i form av befintlig eller ny forskning, samtidigt som den vetenskapliga grund som byggs upp inom de kollegiala grupperna kan återföras till grundutbildningen i form av nya perspektiv och ny kurslitteratur. De kollegiala mötesplatserna fungerar således som kompetensutveckling för lärarna, lektorer såväl som adjunkter.

Som beskrivits ovan är personalen inom lärarprogrammets UVK- och VFU-kurser anställda i flera olika ämnesavdelningar. Det gör att ämneslärarprogrammets återkommande möten med kursansvariga i UVK- och VFU-kurserna, ämnesrepresentanter och ämnesansvariga för examensarbetena utgör ett viktigt forum för att lyfta aktuella utbildningsvetenskapliga frågor till en mer generell och programövergripande nivå. Genom att lyfta upp innehållsliga tematiker som återkommer i programmets olika delar syftar dessa träffar till att både problematisera de didaktiska val som görs och stimulera nya forskningsresultat att ta plats.

En gång per termin genomförs särskilda *Lärarutbildningsdagar* där ansvariga och medverkande från HDa:s samtliga lärarutbildningsprogram deltar i diskussioner kring angelägna program- och kompetensutvecklingsfrågor. Syftet med dessa heldagar är att ge lärarutbildare möjlighet att lyfta blicken från den egna kursen och sitt eget program och ta till sig nya idéer och perspektiv från kollegor aktiva inom angränsande verksamheter. Teman som har behandlats på de senaste årens lärarutbildningsdagar är bl.a. digital kompetens i lärarutbildningen, examensarbetets syfte och funktion i en akademisk professionsutbildning, samt språklig och kulturell mångfald i skola och förskola – utmaningar och möjligheter för verksamma och blivande lärare. Erfarenheter visar att dessa kollegiala sammankomster bidrar till att skapa en kritisk och kreativ utbildningsmiljö bland lärarlagen som främjar ett vetenskapligt såväl som professionsinriktat arbete hos lärarna.

Kännetecknande för utbildningsmiljön vid HDa är också den väletablerade samverkan med skolhuvudmännen i regionen. Vår samverkansorganisation genom *Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna (PUD)* beskrivs mer utförligt under rubriken Arbetsliv och samverkan nedan. Nämnas här bör dock skapandet av den samfinansierade Skolforskningsfonden som stödjer praktisknära forskning (på förskolans och skolans

arena) av direkt relevans för skolans utveckling och som ingår i såväl skolhuvudmannens som lärarutbildningens strategiska utvecklingssträvanden. De 20-tal projekt som beviljats stöd från Skolforskningsfonden sedan starten för tio år sedan har bidragit starkt till att verksamhetsanknyta HDa:s utbildningsvetenskapliga forskning och därigenom stärka lärarutbildningarnas kunskapsbas. Som exempel på projekt av direkt relevans för ämneslärarprogrammet kan nämnas *Lärares bedömningspraktik i två olika SO-ämnen: Erfarenheter, möjligheter och utmaningar, Skolsamlingar som resurs i historieundervisningen vid gymnasiet – en pilotstudie* samt *Lärare som lyckas med integrering*. Samtliga projekt bygger på empiri från grundskolans senare år och gymnasieskola. Projekten genererar användbara bidrag till såväl de ämnesdidaktiska kurserna som den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll.

I samverkan med skolhuvudmännen i PUD bedriver HDa också den regionala och samfinansierade forskarskolan *Skolnära*. Forskarskolan vänder sig till verksamma lärare och förskollärare i regionen och har sedan starten ht 2013 finansierat fem regionala licentiander som studerar på halvtid och jobbar kvar i skolan på halvtid. Hösten 2016 och 2018 antogs ytterligare 10 licentiander i pedagogiskt arbete som samtliga bedriver, eller kommer att bedriva, praktisknära forskning inom för lärarutbildningen angelägna områden. Då dessa licentiander delvis har sin arbetsplats på HDa och deltar regelbundet i de kollegiala mötesplatserna beskrivna ovan bidrar de också till att professionsanknyta den utbildningsvetenskapliga forsknings- och utbildningsmiljön vid HDa.

Lärarutbildningens utbildningsmiljö vid HDa kännetecknas också av återkommande nationella forskningsnätverk och konferenser. HDa har sedan 2012 anordnat återkommande konferenser inom det vi kallar NGL (Nästa generations lärande) vilket samlar forskare, verksamma lärare och studenter intresserade av relationen mellan teknikburna kunskapsprocesser och pedagogisk praktik. Dessutom anordnades den första nationella forskningskonferensen i ämnet pedagogiskt arbete vid HDa våren 2013. I samband med liknande sammankomster och nätverksträffar bjuds studenter in till plenarföreläsningar, som även streamas i den mån det är möjligt så att även nätstudenter kan ta del av presentationerna och diskussionerna.

En annan mycket betydelsefull del av utbildningsmiljön för ämneslärarprogrammets studenter är den miljö som de möter under VFU. Eftersom programmet är nätbaserat, har HDa under lång tid haft en ambition att studenter som utbildas via nätet i så stor utsträckning som möjligt ska utbildas vid en skola i sin hemkommun. Det ställer naturligtvis stora krav på en fungerande samverkan mellan högskola och skola när högskolans lärare och skolans VFU-handledare finns geografiskt långt ifrån varandra. För att säkerhetsställa att våra ämneslärarstudenter erbjuds en utbildningsmiljö där högskola och VFU-skola bildar en sammanhållen enhet under utbildningens alla delar (ämnesstudier, UVK och VFU) kännetecknas vår utbildning av integrerade kurser inom pedagogiskt arbete med personal som hämtas från ämnesavdelningarna för att brygga över mellan utbildningens olika delar. Tack vare modern informations- och kommunikationsteknik fungerar samverkan kring studenternas utbildning genom utbildningens koncept med utvecklingssamtal och bedömningsamtal lika tillfredsställande vid nätutbildning som vid utbildning baserat på fysiska träffar. Utbildningsplattformen möjliggör att lärarstudenter, högskolans och skolans lärarutbildare möts i trepartssamtal via nätet för att kontinuerligt diskutera och utvärdera studenternas utbildning och utveckling.

En stor utmaning för HDa har under många år varit att anordna VFU-platser till studenter i sina hemkommuner, utanför Dalarnas län. Idag finns ett stort kontaktnät mellan HDa:s VFU-samordnare och kommunala samordnare och rektorer i hela landet. På så sätt garanteras att studenter vid de flesta fall får utbildade och godkända VFU-handledare och placeras i rätt ämne och skolform i sina hemkommuner. HDa erbjuder nya handledare att läsa den handledarutbildning som finns vid HDa men handledare kan också vara utbildade vid andra universitet och högskolors handledarutbildning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/ Specifikt för gymnasieskolan

Det enda som skiljer de två inriktningarna åt är att VFU:n och fältdagarna sker inom olika skolformer

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

I enlighet med UKÄ:s rekommendationer beskrivs måluppfyllelsen för detta mål i självvärderingens del 2.

Måluppfyllelse: de utvalda examensmålen relation till Högskolans Dalarnas arbete med nyckelkompetenser

För att förstå hur ämneslärarutbildningen vid HDa arbetar med att säkerställa att den studerande ges förutsättningar att uppnå examensmålen när examen utfärdas ges inledningsvis under denna rubrik en kortfattad beskrivning av hur vi har utarbetat en modell med ett begränsat antal nyckelkompetenser som den studerande förväntas utveckla under utbildningen. Examensbeskrivningen för ämneslärarutbildningen innehåller inte mindre än 24 examensmål som ska vara uppfyllda för att den studerande ska kunna erhålla examen. Utöver dessa nationella examensmål har HDa beslutat att lägga till ytterligare tre lokala examensmål i våra utbildningsplaner för att tydliggöra vår lokala profil inom lärarprogrammen. Dessa mål lyfter fram den studerandes kunskaper om, och färdigheter i att använda och utveckla, digitaliseringens möjligheter och utmaningar inom skolan, liksom betydelsen av internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande.

För att säkerställa att alla ämneslärare som tar examen vid HDa faktiskt uppnår dessa 27 examensmål pågår ett kontinuerligt utvärderings- och utvecklingsarbete som dels innebär att examensmålen kopplas till ett antal nyckelkompetenser som de studerande förväntas utveckla under utbildningen, och dels att progressionen mot examensmålen tydliggörs genom att lärandemålen i varje kurs kan knytas till en eller flera av dessa nyckelkompetenser. På så vis vill vi tydliggöra hur vi under utbildningens gång kan skapa förutsättningar för våra lärarstuderande att utveckla alla dessa kunskaper, förmågor och förhållningssätt som examensordningen föreskriver. Progressionen mot nyckelkompetenserna visar också att inget av examensmålen kan uppnås inom ramen för en enda kurs, utan förutsätter att de studerande ges möjlighet att bygga vidare på sina kunskaper och färdigheter genom hela utbildningen. Därför räcker det inte heller med en summativ bedömning av de studerandes måluppfyllelse i slutet av utbildningen, utan de måste erbjudas möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper och färdigheter utifrån en kontinuerlig feedback under utbildningens samtliga kurser. På så vis används formativ bedömning för att se hur utbildningen och dess undervisningsformer kan utvecklas för att stödja studenterna i deras måluppfyllelse.

Då HDa:s lärarutbildning, som beskrivits ovan, bygger på en långtgående integrering av ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och VFU kan inte nyckelkompetenserna enkelt delas upp i dessa tre områden som examensordningen anger. För att den studerande ska kunna sägas ha utvecklat nyckelkompetenserna krävs med andra ord att hen har utvecklat kunskap och förståelse, färdighet och förmåga såväl som värderingsförmåga och förhållningssätt inom ramen för alla tre utbildningsområden (ämnesstudier, UVK och VFU), även om de flesta kurser fokuserar vissa kompetenser. Ytterligare en fördel

med kompetensbegreppet, menar vi, är att det knyter samman de tre olika kunskapsformer som examensordningen använder sig av sedan den s.k. Bolognaanpassningen 2007: *kunskap och förståelse, färdighet och förmåga* samt *värderingsförmåga och förhållningssätt*. För att den studerande ska kunna sägas ha utvecklat kompetens inom ett område förutsätts att hen har förmåga att koppla samman dessa tre kunskapsformer i sin kommande yrkesutövning. Kompetensbegreppet kan enklast illustreras i nedanstående figur.

Det räcker alltså inte med att kunna visa på kunskap/förståelse, färdighet/förmåga eller värderingsförmåga/förhållningssätt var för sig och vid olika tillfällen under utbildningen. Kompetensbegreppet betonar också lärarutbildning som en akademisk professionsutbildning som syftar till att den studerande ska uppnå förmåga att utföra olika kvalificerade uppgifter genom att tillämpa sina kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. De sex nyckelkompetenser som identifieras nedan är således HDa:s tolkning, förtydligande och konkretion av vilka huvudsakliga kompetenser vi menar att de 24 nationella, och tre lokala, examensmålen bör leda fram till. De kan sägas utgöra ett slags kompetensområden som går i varandra och är beroende av varandra, då ingen student blir en god lärare med hög kompetens inom endast ett område.

Formatet i denna självvärdering medger inte någon närmare beskrivning av vad vi menar att dessa sex nyckelkompetenser utgörs av utöver det som antyds av examensmålen. Utan vi begränsar oss här till att med utgångspunkt i nedanstående matris illustrera hur de sex nyckelkompetenserna inom ämneslärarutbildningens inriktning gymnasieskola förhåller sig till de nationella och lokala examensmålen.

Med utgångspunkt i nedanstående matris över examensmålen uppdelade på de sex nyckelkompetenserna har programledningen i dialog med kursansvariga tagit fram en progressionsmatris i vilken lärandemålen för programmets samtliga kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n är sorterade efter vilken nyckelkompetens de syftar till att utveckla. Detta analysarbete tydliggjorde dels hur väl kursernas lärandemål var länkade till de olika nyckelkompetenserna, dels hur progressionen mot examensmålen såg ut.

Den följande redovisningen av hur HDa:s ämneslärarutbildning säkerställer att den studerande ges möjlighet att uppnå de i utvärderingen utvalda examensmålen kommer i linje med ovan att struktureras med utgångspunkt i de fyra mest relevanta nyckelkompetenserna: ämneskompetens (mål 1), vetenskaplig kompetens (mål 2 och 3), didaktisk kompetens (mål 4 och 5) samt läraryrkets värderelaterade dimensioner (mål 6 och jämställdhetsmålet).

Examensmål för ämneslärarprogrammet kopplade till typ av nyckelkompetens

Typ av nyckelkompetens	Vetenskaplig kompetens	Ämneskompetens	Didaktisk kompetens	Läraryrkets värderelaterade dimensioner	Kommunikativ kompetens	Digital kompetens
Examensmål						
Kunskap och förståelse	- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl <i>överblick över (7-9) /brett kunnande inom (gy)</i> ämnesstudiernas huvudområde som <i>väsentligt (gy)</i> fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och <i>fördjupad (gy)</i> insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.	- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande - visa fördjupad kunskap i bedömning och betygsättning - visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser - visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia - visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap	- visa förståelse för betydelsen av att integrera internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande genom att sätta in sina egna studier och sitt kommande yrke inom den svenska skolan i ett internationellt och globalt sammanhang		- visa kunskaper om digitaliseringens betydelse för utbildning och skola samt visa förståelse för de förändringar som sker i kunskapsprocesser hos och mellan individer och organisationer i en tid av accelererande användning av informations- och kommunikationstekniska tillämpningar
Färdighet och förmåga	- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik		- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser - visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas - visa förmåga att ta tillvara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling - visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling - visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov - visa förmåga att observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare - visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen	- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna - visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever - visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten	- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten	- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna - visa didaktisk förmåga att använda informationsteknologi för att utveckla former för undervisning och lärande i grundskolans senare år/ gymnasieskolan
Värderingsförmåga och förhållningssätt			- visa självkännedom och empatisk förmåga - visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare - visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet			

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*
3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som framgår av matrisen över samtliga nationella och lokala examenmål för ämneslärarexamen ovan är dessa två examensmål (2 och 3) kopplade till den vetenskapliga nyckelkompetensen. Precis som övriga nyckelkompetenser anser vi att den vetenskapliga kompetens som lärarstudenter behöver utveckla, för att klara utbildningen såväl som yrkesutövningen, måste förstås som en kombination av kunskapsformerna kunskap/förståelse, färdighet/förmåga och värderingsförmåga/förhållningssätt. Den kunskap som beskrivs i mål 2 menar vi därmed utgör en förutsättning för att uppnå den förmåga som stipuleras i mål 3. Därför behandlas dessa två examensmål gemensamt i denna text.

Krav på vetenskaplig kompetens ställs idag inte bara på den studerande under sin utbildning – i form av att självständigt kunna ta till sig och själv bidra till forskningsbaserad kunskap – utan även på den verksamma läraren som i sin yrkesutövning förväntas bedriva undervisning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Därför menar vi att den vetenskapliga kompetensen utgör en slags grundkompetens som genomsyrar alla de övriga nyckelkompetenserna (framför allt den didaktiska kompetensen som behandlas nedan). Men för att förtydliga vad vi här avser med vetenskaplig kompetens i relation till mål 2 och 3 gör vi följande definition:

Förmåga att utifrån kunskaper i vetenskapsteori och forskningsmetodik

- söka och tillgodogöra sig samt kritiskt granska, analysera, värdera och systematisera tidigare forskningsresultat av relevans för yrkesutövningen i syfte att utveckla sin egen yrkeskompetens med fokus på lärares undervisning och elevers lärande och utveckling
- planera, genomföra och presentera egna vetenskapliga undersökningar som bidrar med ny kunskap och förståelse inom de områden som utbildningen avser

- tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt, under utbildningen såväl som i sin lärarroll, genom att reflektera över och utvärdera sin egen verksamhet i ljuset av den ständigt växande vetenskapliga grunden och beprövade erfarenheten vad gäller undervisningens innehåll såväl som form.

Ämneslärarprogrammet är utformat så att den studerande får möjlighet att successivt utveckla sin vetenskapliga kompetens genom utbildningens samtliga delar: ämnes- och ämnesdidaktiska studier, utbildningsvetenskaplig kärna och VFU. Nedan beskrivs hur detta säkerställs i de gemensamma UVK- och VFU-kurserna, medan respektive ämne sedan beskriver de mer ämnesspecifika delarna av den vetenskapliga kompetensen i självvärderingens del 2.

I den inledande UVK-kursen *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag* utvecklas en grundläggande förståelse för innebörden i och värdet av ett vetenskapligt förhållningssätt gentemot verksamheten i grundskolans senare år och gymnasieskolan. Kursen bygger vidare på det vetenskapliga förhållningssätt som de studerande har utvecklat under de två eller tre inledande ämneskurserna och studenten introduceras i kursen till utbildningsvetenskaplig metod. Under kursen formulerar de studerande en skriftlig frågeställning som är möjlig att undersöka och besvara via en observation vid VFU-skolan med utgångspunkt att utveckla läraryrkets vetenskapliga förhållningssätt och metodik.

I de efterföljande UVK- kurserna får den studerande sedan möjlighet att både bredda och fördjupa sin vetenskapliga kompetens i takt med ytterligare ett undervisningsämne studeras och allt fler av den utbildningsvetenskapliga kärnans delar behandlas.

Detta gör att den studerande genom kontinuerlig progression förväntas ha utvecklat en grundläggande vetenskaplig kompetens inför programmets avslutade läsår under vilket de två examensmålen slutligen förväntas uppnås och examineras. Den kurs inom vilken den studerade framför allt ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper i vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder är UVK-kursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* som i den nya strukturen kommer att läsas terminen före det avslutande examensarbetet. Kursen innehåller dels en fördjupning i vetenskapsteori som behandlar hur kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder kan användas i utbildningsvetenskaplig forskning för att utveckla ny kunskap och förståelse av betydelse för ämneslärares yrkesutövning, dels praktiska tillämpningsövningar där den studerande får använda vetenskapliga verktyg och metoder utifrån egna problemställningar. Kursen integreras således delvis med examensarbetet genom att den studerande uppövar sin förmåga att kritiskt granska utbildningsvetenskapliga texter utifrån vetenskapsteoretiska frågeställningar med inriktning mot det undervisningsämne inom vilket hen har valt att genomföra sitt självständiga arbete. Denna integrering innebär att den utbildningsvetenskapliga forskning som studeras skiljer sig åt mellan de studerande beroende på val av undervisningsämne och ämnesdidaktiskt problemområde för det självständiga arbetet. Kursen är uppbyggd kring fem delområden, *Vetenskapsteori och vetenskapliga texter, Skola på vetenskaplig grund och syfte och frågeställningar, Forskningsmetoder (kvalitativa) och att granska en litteraturstudie, Forskningsmetoder (kvantitativa) och Teorins roll i examensarbetet.*

Den andra delen av examensmål 2 ovan ("relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen") behandlas framför allt i samband med de möten som sker mellan det vetenskapliga perspektiv som kännetecknar de högskoleförlagda studierna och den beprövade erfarenhet som finns på studenternas VFU-skolor. Men som beskrivits under rubriken utbildningsmiljö ovan vill vi betona vår ambition att skapa en utbildning där dessa två perspektiv och relationen dem emellan finns närvarande under hela utbildningen. Bland de undervisningsformer som bejakar denna ambition till integrering kan nämnas de obligatoriska fältstudier som äger rum under de högskoleförlagda studierna, under de ämnes- och ämnesdidaktiska kurserna såväl som den utbildningsvetenskapliga kärnan. Exempelvis genomför de studerande olika observationsuppgifter, se ovan i beskrivningen om första UVK-kursen *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag*. På samma sätt innehåller de verksamhetsförlagda studierna obligatoriska seminarier där de studerandes erfarenheter från VFU-skolan och den egna undervisningen analyseras och tas upp till diskussion i ljuset av de teoretiska och

vetenskapliga perspektiv som behandlats under de föregående ämnesdidaktiska och utbildningsvetenskapliga kurserna.

I den integrerade UVK/VFU-kursen *Utveckling och lärande* ställs bland annat frågan hur teoretiska perspektiv kan vara till stöd vid planering, genomförande och utvärdering av undervisning. Med utgångspunkt i studenternas erfarenheter av egen genomförd undervisning inom ramen för kursens VFU analyseras pedagogiska situationer liksom pedagogiska verktyg med stöd av behavioristiska, konstruktivistiska och sociokulturella perspektiv i syfte att utmana studenternas förståelse av egen genomförd undervisning och väcka idéer om alternativa didaktiska val. I kursen *Utvärdering och utvecklingsarbetet* berörs variationsteori i seminarieform där studenter exemplifierar utifrån sin analys av VFU-erfarenheter ett lärandeobjekt, identifierar dess kritiska aspekter samt argumenterar för utveckling av lärandet utifrån variationsteori med en "learning study". Ytterligare ett exempel där detta tas upp är under utbildningens sista VFU-kurs som på många sätt summerar utbildningen och ger studenterna möjlighet att fånga upp forskning och de vetenskapliga perspektiv de mött tidigare under utbildningen utifrån kursmålet "utifrån forskning och erfarenhetsbaserad kunskap kritiskt värdera och reflektera över sitt läraruppdrag".

Om kunskapsaspekten av den vetenskapliga nyckelkompetensen (mål 2) framför allt behandlas och fördjupas i UVK-kursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning*, så kan färdigheten och förmågan att "kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet" (mål 3) sägas komma till uttryck i framför allt det självständiga arbetet. Som beskrivits ovan uppmanas den studerande att under hela sin utbildning anta ett kritiskt och vetenskapligt förhållningssätt gentemot den pedagogiska verksamhet som hen möter under sina fältstudier och sin VFU såväl som gentemot sina egna tidigare erfarenheter av skolan och den samhällsdebatt som förs om skolan. Men det är under det avslutande självständiga arbetet som den studerande ges möjlighet att själv fördjupa sig i ett ämnesdidaktiskt problemområde genom att först läsa in sig på ämnet och studera tidigare forskningsresultat, för att sedan genomföra en egen empirisk studie vars resultat förväntas bidra till kunskapsutvecklingen inom det valda ämnesdidaktiska området. Examensmålet andra del, "för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik", har i detta sammanhang tolkats som att det självständiga arbetet för att nå godkänd-nivån ska visa sådan grad av kunskapsproduktion att det ska kunna bidra med kunskap av relevans för medstudenter såväl som verksamma ämneslärare.

För ytterligare exempel på hur den studerandes vetenskapliga kompetens ges förutsättningar att utvecklas och examineras inom ramen för de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna hänvisas till självvärderingens del 2.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Den utbildningsvetenskapliga kärnan innehåller inga specifika skillnader mellan de två inriktningarna vad gäller den vetenskapliga kompetensen. Inte heller görs några skillnader vad gäller graden av vetenskaplighet mellan den VFU som genomförs i grundskolans årskurs 7-9 och den i gymnasieskolan.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*
5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som framgår av matrisen över examensmål kopplade till nyckelkompetenser ovan sorterar examensmål 4 och 5 under det vi benämner didaktisk kompetens, dvs. de specifika lärarkunskaper och -förmågor som de blivande lärarna förväntas utveckla för att på vetenskaplig grund – från läroplansteoretisk till ämnesdidaktisk – kunna leda och ansvara för egen pedagogisk verksamhet. Den didaktiska kompetensen är också den nyckelkompetens som tydligast särskiljer en lärarexamen från andra examina. All högre utbildning – i synnerhet yrkesutbildningar – syftar till att utveckla samt ställer höga krav på den studerandes vetenskapliga kompetens, ämneskompetens och kommunikativa kompetens. Men det är bara blivande lärare som måste kunna ”planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning”.

För att förstå hur HDa säkerställer uppfyllelsen av dessa två examensmål (4 och 5) är det viktigt att förstå hur vi har tolkat dem i förhållande till övriga examensmål som sorterar under den didaktiska nyckelkompetensen. Bland de 15 examensmål som vi kopplar till denna nyckelkompetens går det att urskilja ett kunskapsmål och ett färdighetsmål som är av mer övergripande karaktär som kan sägas inbegripa övriga fyra respektive sex kunskaps- och färdighetsmål. Det vi ser som det övergripande kunskapsmålet är ”visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande”. Didaktikbegreppet, inbegriper bland annat kunskap om läroplansteori, elevers utveckling och lärande, och bedömning och betygsättning. För att kunna praktiskt ”tillämpa sådan didaktik” (mål 4) måste alltså den studerande även uppnå det övergripande didaktiska kunskapsmålet.

På samma sätt ser vi mål 5 ovan som det övergripande färdighetsmålet kopplat till den didaktiska kompetensen. Övriga sex färdighetsmål (se matrisen ovan) ser vi som förutsättningar för att kunna uppnå detta övergripande examensmål. Det betyder att vi även ser mål 4 ovan som underordnat mål 5. När den studerande i sin blivande yrkesroll planerar, genomför, utvärderar och utvecklar undervisning för att stimulera varje elevs lärande och utveckling tillämpar hen per definition sådan didaktik som krävs för

yrkesutövningen. Således behandlas uppfyllelsen av dessa två examensmål gemensamt med utgångspunkt i begreppet didaktisk kompetens.

Precis som den vetenskapliga kompetensen så utvecklas den studerandes didaktiska kompetens inom utbildningens samtliga tre delar: de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna, den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen. Progressionen genom utbildningen är utformad i två s.k. ämnesblock, ett för vart och ett av undervisningsämnena, där dessa tre delar integreras (se bild över utbildningens struktur ovan). Varje block inleds med ämnes- och ämnesdidaktiska studier (2-3 terminer) som sedan följs av en kurs inom den utbildningsvetenskapliga kärnan varpå den studerande genomför en VFU-period med fokus på det undervisningsämne och de aspekter av den utbildningsvetenskapliga kärnan som precis behandlats. På så vis byggs en ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk grund som sedan följs upp i den integrerade UVK/VFU-kursen där den studerande tillämpar sina kunskaper genom att planera, genomföra, utvärdera och utveckla ämnesundervisning.

Ämneslärarprogrammet är också utformat så att det finns en progression *mellan* ämnen och kärnkurser. Även om det är nya undervisningsämnena som studeras så syftar UVK/VFU-delen efter varje ämne till att den studerande successivt ska utveckla olika delar av den didaktiska kompetensen såsom den beskrivs i examensmål 5 ovan.

I anslutning till ämne ett, termin 3/4, ingår den integrerade UVK/VFU-kursen *Didaktik och ledarskap* vilken fokuserar det pedagogiska ledarskapet med utgångspunkt i planering och lärarens uppdrag att medvetet välja innehåll och arbetsformer i förhållande till gällande lokala och nationella styrdokument. De studerande övar på en grundläggande förmåga att genom didaktiska val omformulera ett ämnesinnehåll till en undervisningssituation. Studenterna möter också begreppet "lesson studies" när de utgår från ett självupplevt problem under VFU:n som ska analyseras utifrån kurslitteraturen som ett didaktiskt och/eller ledarskapsproblem. Fokus under kursens VFU ligger på den studerandes egen förmåga att sätta sig själv i en undervisningssituation och utveckla en grundläggande förmåga i samverkan med verksamma lärare observera, värdera och reflektera över, såväl som att själva planera och leda, pedagogisk verksamhet, med fokus på lärarrollen och det pedagogiska ledarskapet. VFU genomförs i undervisningsämne ett.

Den andra integrerade UVK/VFU-kursen som ligger direkt efter ämne 2, termin 6/8, är *Utveckling och lärande*. Kursen fokuserar elevens utveckling och lärande som sätts i relation till olika vetenskapliga teorier om ungdomars sociala, kulturella och ekonomiska villkor i ljuset av gällande styrdokument. Under VFU-delen vidareutvecklar de studerande förmåga att självständigt och i samarbete med verksamma lärare planera, genomföra och utvärdera undervisning, men nu med fokus på vad som skapar goda förutsättningar för gruppens och den enskilda elevens utveckling och lärande. Denna andra VFU-period genomförs i undervisningsämne två.

Efter att de grundläggande ämnes- och ämnesdidaktiska studierna om 120 (7-9) respektive 180 (gy) högskolepoäng, och hälften av den utbildningsvetenskapliga kärnan, är avklarade, fortsätter den studerande att utveckla sin didaktiska kompetens genom att läsa UVK-kurserna *Sociala relationer, konflikter och makt, Bedömning och betygssättning* samt *Utvärdering och utvecklingsarbete*. Dessa kurser bygger vidare på och förenar elev- respektive lärar-/ledarskapsperspektivet som här sätts in i ett större socialt sammanhang. Bland annat får den studerande utveckla en teoretisk-kritisk bas för att bättre förstå de sociala relationernas komplexa karaktär och för att skapa beredskap att som pedagogisk ledare hantera de konflikter som uppstår. Den studerande får också utveckla fördjupade kunskaper om bedömning och betygssättning av elevens lärande i syfte att utvärdera och utveckla den egna undervisningen. På så vis bidrar dessa avslutande UVK-kurser till att utveckla de sista två leden i den didaktiska kompetensen såsom den uttrycks i mål 5 ovan, dvs. förmågan att "... utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt". Genom att dels fokusera ett elevnära utvärderings- och utvecklingsarbete, dels olika teoretiska perspektiv och metoder för utvärdering och utvecklingsarbete ur ett organisationsperspektiv, involveras de studerande i hela den didaktiska process som mål 5 ger uttryck för.

Den avslutande VFU-kursen i programmet organiseras som en självständig kurs. Kursen ligger på avancerad nivå och den studerande ges ett större ansvar för hela undervisningsprocessen. Särskilt de delar av mål 5 som beskrivs som förmåga att utvärdera och utveckla undervisning betonas. Tidigare kurser inom UVK bidrar med teoretiska perspektiv och möjliggör en utveckling av didaktisk kompetens. Den studerande genomför VFU i rätt skolform och i båda sina undervisningsämnen. Fokus under kursen ligger på förståelse av hela den didaktiska processen, från planering och genomförande till utvärdering och utveckling, samt förmågan att se den egna undervisningen i en vidare kontext. Den studerande förväntas utveckla en kompetens som bygger på kunskaper och perspektiv från tidigare VFU-kurser.

Eftersom utbildningen går via nätet och de studerande ges möjlighet att genomföra VFU på sin hemort har vi ställts inför utmaningar vad gäller kvalitetssäkring av studenternas måluppfyllelse. Vi har därför utarbetat en modell för bedömning och säkring av de VFU-relaterade kursmålen i tre steg: före, under och efter VFU-perioden:

Inför varje VFU-period dokumenteras den studerandes förmåga att välja innehåll och planera kommande undervisning utifrån de olika aspekter som beskrivits ovan.

Under VFU bedöms den studerandes förmågor, dels fortlöpande av ansvarig VFU-handledare med utgångspunkt i kursens betygskriterier, dels genom muntliga och skriftliga redovisningar och reflektioner som den studerande genomför i samband med de uppföljande VFU-seminarier som leds av högskolans seminarieledare under VFU-perioden. Efter halva VFU-perioden genomförs sedan ett utvecklingssamtal i form av ett trepartssamtal där studerande, VFU-handledare och seminarieledare träffas via nätet för att följa upp studentens måluppfyllelse. Inför detta trepartssamtal skriver de studerande en självvärdering där hen värderar sin egen utveckling i relation till kursens mål. Med utgångspunkt i denna och VFU-handledarens egen bedömning diskuteras sedan vilka lärandemål den studerande behöver fokusera på under resterande del av kursen, och på vilket sätt VFU-handledaren och seminarieledaren tillsammans kan stödja den studerande i dennes måluppfyllelse. Senast vid detta samtal ska den studerande meddelas om hen riskerar att underkännas på kursen och en plan ska göras upp för vilka kursmål hen ska arbeta specifikt med. På så vis förväntas den studerande själv ta ansvar för sin egen individuella progression mot examenmål 4 och 5.

Efter avslutad kurs med VFU samråder VFU-handledaren och högskolans lärare i ett betygsamtal om studentens summativa måluppfyllelse, med utgångspunkt i kursens VFU-relaterade betygskriterier. Högskolans lärare är alltid ytterst ansvarig för examinationen/betygsättningen. Högskolans lärare följer alltid upp VFU-handledarens bedömningar och meddelar slutligen studenten betyg för kursen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/ Specifikt för gymnasieskolan

När det gäller utbildningens utformning, genomförande och examination avseende den didaktiska kompetensen såsom den uttrycks i mål 4 och 5 så råder inga större skillnader mellan 7-9-inriktningen och gymnasieinriktningen. Det som skiljer är att VFU:n sker inom den skolform för vilken examen är avsedd. Studenterna har möjlighet, om de så önskar, att genomföra en av de första två VFU-perioderna i annan skolform för vilken examen ger behörighet, dock alltid i rätt ämne.

Den tredje och sista VFU-perioden, som sträcker sig över tio veckor, sker däremot alltid i rätt ämne och i rätt skolform. Även om smärre skillnader i kurslitteratur kan förekomma ser vi det som viktigt att studenter inom 7-9-inriktningen har kunskaper om undervisning och lärande i gymnasieskolan och dess styrdokument, och att studenter inom gymnasieinriktningen får utveckla motsvarande kunskaper om verksamheten i grundskolans senare år. Av denna anledning sker samläsning mellan programmets två inriktningar i samtliga UVK- och VFU-kurser.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Detta examensmål, i likhet med de tidigare, är komplext och kan inte enkelt knytas till någon specifik del av utbildningen. I matrisen över examensmål kopplade till nyckelkompetenser ovan framgår att detta examensmål relaterar både till den didaktiska kompetensen och den nyckelkompetens som vid HDa benämns *lärarkrets värderrelaterade dimensioner*. Tillsammans kan dessa två nyckelkompetenser sägas utgöra lärarutbildningens och lärarkrets gemensamma professionskärna. Anledningen till att de delas upp och behandlas separat är att vi vill försäkra oss om att ämneslärarutbildningen förbereder lärarstudenterna för lärarkrets och skolans dubbla uppdrag såsom det formuleras i grund- och gymnasieskolans läroplaner. Kunskapsuppdraget ställer krav på lärare att kunna bedriva undervisning så att eleverna når kunskapskraven i alla sina ämnen; samhällsuppdraget ställer krav på lärare att fostra eleverna till demokratiska medborgare i ett demokratiskt samhälle. Men självfallet går de två kompetensområdena i varandra, på samma sätt som skolans dubbla uppdrag. Det är ju i ämnesundervisningen (det pedagogiska arbetet) som läraren iscensätter den demokratiska värdegrunden (genom att beakta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter).

En viktig utgångspunkt för lärarkrets värderrelaterade dimensioner och för hur vi tolkat detta examensmål (6) är det vi kallar ett dubbelt normperspektiv. Den nyckelkompetens som krävs för att hantera lärarkrets värderrelaterade dimensioner måste ofrånkomligen vila på normativ grund (t.ex. mänskliga rättigheter och barnkonventionen). Utan en sådan är det omöjligt att inta en kritiskt granskande attityd till såväl förtryckande praktik som utbildningspolitiska mål. Lärarutbildning är en yrkesutbildning som syftar till att de studerande ska utveckla förmåga att kommunicera och förankra denna värdegrund, jämte jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv, ett uppdrag som förutsätter att värdegrunden antas som normativt giltig utgångspunkt. Samtidigt måste även denna grund, liksom samhällets övriga normer, kunna göras tillgänglig för kritisk granskning. Således krävs ett förhållningssätt på två nivåer, en normativ nivå och en normkritisk metanivå, samt en förmåga att växla däremellan.

I ämneslärarutbildningens olika faser försöker vi erbjuda studenterna strategier som kan hjälpa dem upprätta och upprätthålla ett sådant dubbelt normperspektiv under sina studier såväl som vidare in i den framtida yrkespraktiken. Den studerande får tillgång till språkliga verktyg i form av teorier och begrepp,

med vars hjälp det blir möjligt att tänka och kommunicera omkring uppdrag, verksamhet, den egna lärarrollen och mötet med elever och föräldrar. För detta krävs såväl förståelse för de etisk-teoretiska antaganden som värdegrundens olika normativa utgångspunkter vilar på, såsom kunskap om och förståelse för adekvata teoretiska perspektiv och centrala analytiska begrepp, med vars hjälp det omgivande samhället såväl som skolans praktik och dess aktuella styrdokument kan analyseras. Exempel på sådana centrala begrepp som fördjupas och problematiseras återkommande genom utbildningen är *demokrati, makt, normer och värden, kultur och identitet*.

Även om de värderelaterade dimensionerna ska finnas närvarande under hela utbildningen är det framför allt under kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n som den studerande förväntas utveckla denna nyckelkompetens och uppnå detta examensmål. I den inledande kursen, *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag*, introduceras den studerande till skolans styrning, dubbla uppdrag och de utbildningspolitiska och utbildningsfilosofiska ställningstaganden och begrepp som ligger till grund för lärares yrkesetik. Förutom FN:s konvention om barnets rättigheter studeras läroplanerna och den värdegrund som där skrivs fram. I kursen *Didaktik och ledarskap* tränar den studerande att i sitt ledarskap aktivt verka för skolans värdegrund men nu utifrån att vad det innebär att arbeta i en målstyrd skola och lärarens uppdrag att medvetet välja innehåll och arbetsformer i förhållande till gällande lokala och nationella styrdokument. Den studerande får möjlighet att utveckla självkännet om sin förmåga att göra dessa vetenskapliga och yrkesetiska bedömningar eftersom kursen sätter ledarskapet i fokus. Kursen *Sociala relationer, konflikter och makt* belyser från en teoretisk-kritisk bas de sociala relationernas komplexa karaktär samt synliggör och problematiserar normer som präglar dessa i ett tydligt yrkesetiskt perspektiv. Den teoretiska basen utgörs av sociologiska och socialpsykologiska perspektiv på sociala relationer. Ett särskilt fokus läggs på frågor som rör maktrelationer och möten mellan människor i ett samhälle präglat av mångfald. Studenterna möter också dessa frågor i dramaövningar som görs i en workshop och dessa övningar är direkt överförbara till arbetet i elevgrupp. Vidare behandlas sociala medier som arenor för ungdomars sociala relationer. Kursen rör således skolans värdegrundsuppdrag utifrån sociala perspektiv på hållbar utveckling med fokus på jämlikhet, jämställdhet och alla människors lika värde. *Utveckling och lärande* som är programmet andra kurs med integrerad VFU förbereder studenterna för arbetet i en mångkulturell skola där frågor kring begreppen mångkulturella klassrum, kultur, subkultur som också kopplas till demokrati. I kursen ingår även litteratur om ungdomars uppväxtvillkor och samhälle och individ i förändring, samt lärares och elevers maktpositioner eftersom kursen har elevers lärande i centrum.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Vad gäller detta examensmål och läraryrkets värderelaterade dimensioner gör vi inga skillnader mellan programmets två inriktningar.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som beskrivits ovan ser HDa målet om jämställdhet som en del av det vi kallar läraryrkets värderelaterade dimensioner. För att kunna uppnå detta mål krävs, menar vi, en fördjupad kunskap om och förståelse för den demokratiska värdegrund som bygger på alla människors lika värde och rättigheter oberoende av kön, sexuell läggning, nationalitet eller religiös, etnisk, eller kulturell tillhörighet. Vid UKÄ:s upptaktsmöte den 26 september poängterades att aspekten jämställdhet skulle begränsas till att omfatta endast jämställdhet mellan könen, vilket dock inte enkelt låter sig göras då lärarutbildningen vid HDa redan har antagit ett bredare perspektiv på dessa frågor.

Tillsammans med demokratibegreppet och dess fokus på jämlikhets-, jämställdhets- och likvärdighetsprinciper är också maktbegreppet av avgörande betydelse för förståelsen av jämställdhetsperspektivet. I skärningspunkten mellan demokrati- och maktbegreppen kan makt förstås som inflytande över beslut som har betydelse för det egna livet, såväl i kollektiva beslutsprocesser på samhällsnivå som i beslut om det egna arbetet i arbetslivet och i skolan, men också i de sociala och personliga sfärerna. I det här avseendet kan begreppet makt förstås som möjlighet att utöva inflytande över det man gör och över de villkor som påverkar det man gör. För att lärarstudenterna ska utveckla en mer komplex förståelse för maktbegreppet och dess betydelse för jämställdhetsperspektivet tas ett antal underliggande begrepp upp till diskussion och problematiseras, såsom substantiell makt, positionsmakt, diskursiv makt, strukturell makt/förtryck, intersektionalitet (utifrån exempelvis genus-, sexualitet- och etnicitetsaspekter), tolerans och ömsesidig respekt.

Kurser som explicit behandlar frågor om kön och makt i relation till pedagogisk verksamhet är kurserna *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag, Utveckling och lärande* och *Sociala relationer, makt och konflikter*. I den första UVK-kursen, *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag*, introduceras den studerande med hjälp av vetenskapliga begrepp som genus, etnicitet och klass till frågan om genusperspektiv i skolan och de grundläggande värden som uttrycks i skolans läroplaner samt i FN:s barnkonvention. Under *Utveckling och lärande* följs jämställdhetsperspektivet upp i ljuset av olika didaktiska och teoretiska perspektiv på ungdomars sociala, och emotionella utveckling. Även ungdomars uppväxtvillkor behandlas. Som beskrivits ovan under mål 6 är *Sociala relationer, konflikter och makt* den kurs som tydligast behandlar de grundläggande demokratiska värderingarna och olika jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Kursen innehåller litteratur men även seminarier kring lärares yrkesetik och samtal om makt, ledar- och lärarskap i "svåra elevmiljöer". Även kursen *Bedömning och betygssättning* behandlar området t.ex. att flickor generellt sett är mer framgångsrika i skolan och vad det kan tänkas bero på.

En utmaning när det gäller jämställdhetsperspektivet inom ämneslärarprogrammet är den ojämlika könsfördelningen: flertalet av studenterna är kvinnor. På inriktningen 7-9 är endast 16% av de studerande

män och för inriktningen gymnasieskolan är motsvarande siffra 24%. Detta faktum är något som vi hela tiden måste beakta och problematisera i utbildningens innehåll och genomförande. Dels diskuteras lärarprofessionens status och ställning i det svenska samhället, i ett historiskt och internationellt perspektiv, och utifrån frågeställningar om vilka sociala, kulturella och ekonomiska förklaringar det är som ligger bakom den utveckling som lett fram till att så få män söker sig till och arbetar i skolan.

Avslutningsvis vill vi betona att HDa har ett viktigt direkt ansvar för att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i sina studier. Utbildning är i sin tur en tung faktor vad gäller makt, inflytande och ekonomiska villkor, och jämställd utbildning bidrar därmed även till målet om jämställd makt och ekonomisk jämställdhet för HDa:s studenter i deras framtida yrkesliv. Men HDa:s verksamhet har också en minst lika viktig indirekt effekt, genom den samhällspåverkan som studenterna har i sin framtida yrkesgärning. Innehållet i utbildningen kan bidra till att de lärare vi utbildar arbetar för en mer jämställd skola. Sannolikt är detta den tyngsta jämställdhetseffekten av HDa:s verksamhet. Därför är det viktigt att all utbildning bidrar till att utveckla studenternas medvetenhet om och perspektiv på kön och makt, grundade på växande insikter i de etiska grundprinciper som jämlikhetssträvanden vilar på – alla människors lika värde, rättvisebegrepp, hållbarhetens innebörder, m.fl. Vi är fullt medvetna om att vi inom utbildningen kan bli ännu bättre på att fullgöra detta ansvar genom att mer systematiskt lyfta och följa upp jämställdhetsperspektivet som en egen aspekt inom ramen för läraryrkets värderelaterade dimensioner. Detta är något som kommer att lyftas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Vad gäller jämställdhetsperspektivet gör vi inga skillnader mellan programmets två inriktningar.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

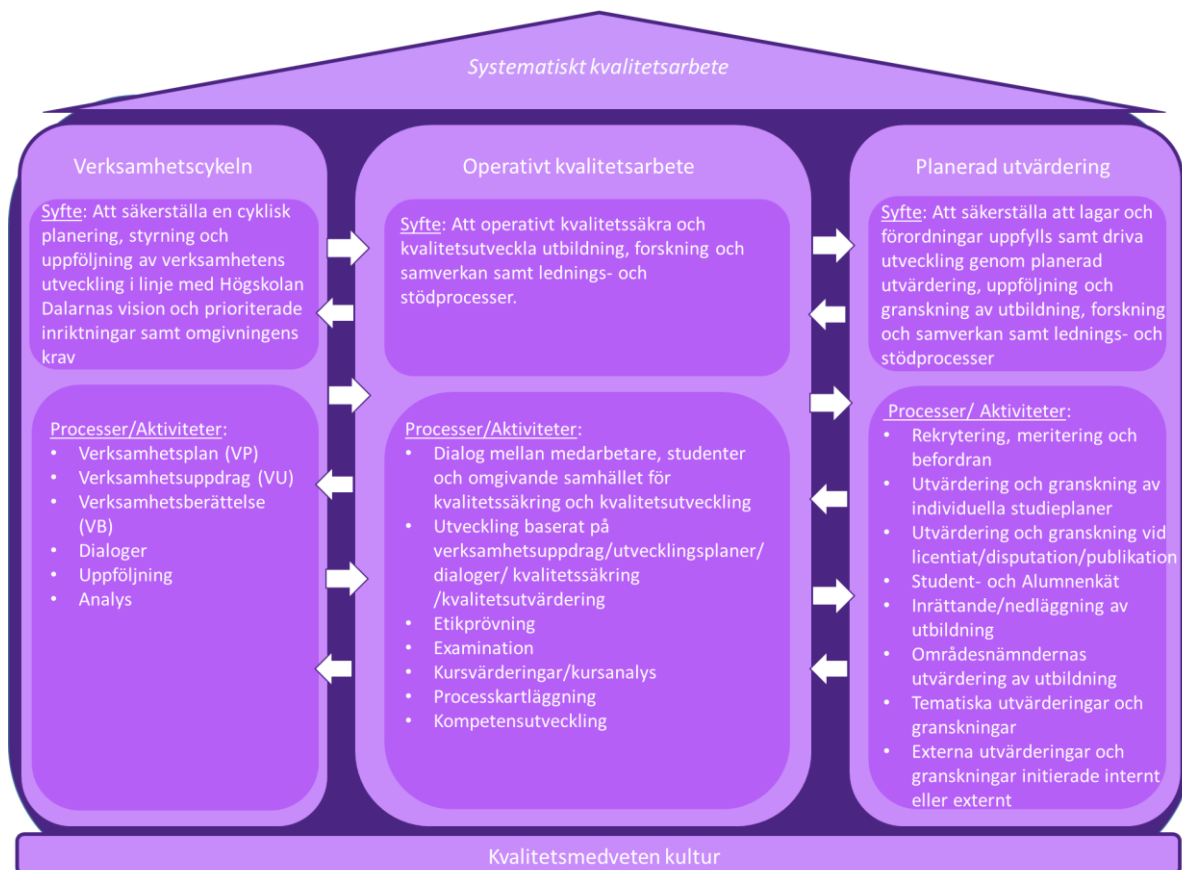
Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Ämneslärarprogrammet omfattas av och följer HDa:s gemensamma system för kvalitetsarbete som fick omdömet godkänt kvalitetssäkringsarbete i den UKÄ-granskning som gjordes 2017. Grunden för detta arbete är att skapa goda förutsättningar för en *kvalitetsmedveten kultur* som enligt HDa:s policy för det systematiska kvalitetsarbetet ska präglas av "tydligt ledarskap, öppenhet och transparens, beredskap till omprövning och vilja till förbättringsarbete". På denna grund bärs sedan kvalitetsarbetet upp av olika processer och aktiviteter som beroende på syfte kategoriseras i tre ömsesidigt stödande pelare: verksamhetscykeln, operativt kvalitetsarbete och planerad utvärdering. Kvalitetssystemet illustreras i nedanstående figur.

Verksamhetscykeln inom ämneslärarprogrammet består av verksamhetsplan (VP) och verksamhetsberättelse (VB). Då ämneslärarprogrammet i sig inte utgör en egen resultatenhet med egen budget, utan, som beskrivits ovan, drivs gemensamt av medverkande akademier och ämnesavdelningar, upprättas inget särskilt verksamhetsuppdrag (VU) för ämneslärarprogrammet. Däremot upprättas verksamhetsplan med både ett- och treårigt perspektiv. VB och VP följer en gemensam struktur som utarbetats inom lärarutbildningskansliet och behandlar följande delar: organisation och ledning, studenter i programmet (dimensionering, programretention, avhopp), programmets upplägg (kursutbud, examenstillstånd, kurs- och programutveckling), verksamhetsförlagd utbildning, forskningsanknytning, samverkan, internationalisering, lärarresurser och lärarkompetens, samt för VB: uppföljning och programutvärdering.

Lärarutbildningsprogrammets VP utarbetas under våren, direkt efter det att föregående års VB har analyserats och följts upp i dialog med såväl lärarutbildningens ledningsgrupp som medverkande ämnesavdelningar. Programansvarigs förslag till VP tas sedan upp till dialog under en gemensam strategidag tillsammans med lärarutbildningens ledningsgrupp och beslutas före sommaruppehållet. Detta betyder att programmets VP blir vägledande och till viss del styrande för de VP och VU som sedan utarbetas av och för alla de ämnesavdelningar som medverkar i respektive utbildningsprogram. Särskilt tydlig blir programmets beställarfunktion gentemot ämnen som har sitt huvudsakliga uppdrag inom lärarutbildningen. Det är dock viktigt att framhålla att programansvarig tillsammans med lärarutbildningens ledningsgrupp endast sätter ramarna för ämnenas verksamhet inom lärarutbildningen (t.ex. omfattning av kurser, volym av studenter, behov av lärarresurser och programutveckling), men det är ämnesavdelningarna själva, i dialog med programledningen, som ansvarar för utveckling, genomförande och uppföljning av sin verksamhet.

Huvuddelen av ämneslärarutbildningens arbete med uppföljning, åtgärder och återkoppling sker inom det som ovan definieras som operativt kvalitetsarbete, dvs. det ständigt pågående arbete som sker i syfte att

kontinuerligt kvalitetssäkra och kvalitetsutveckla utbildningen och dess förutsättningar. Detta kvalitetsarbete sker på flera olika nivåer, från kursnivå till lärosätetsnivå.

På kursnivå handlar det om en kontinuerlig dialog mellan lärare och studenter med det gemensamma syftet att skapa bästa förutsättningar för de studerande att uppfylla kursens lärandemål. Varje kurs inleds därför med en genomgång av vad lärandemålen mer konkret innebär, hur kursens innehåll och arbetsformer är utformade för att de studerande ska kunna utveckla dessa kunskaper, färdigheter och förmågor, samt hur examinationen säkerställer måluppfyllelsen. Undervisande lärare (eller kursansvarig) har då möjlighet att motivera och förklara kursens upplägg, bl.a. på basis av tidigare kursutvärderingar. Efter ca halva kursen genomför vissa undervisande lärare (eller kursansvarig) sedan en avstämning med de studerande (eller studentrepresentanter) för att diskutera hur de upplever kursens innehåll och arbetsformer så här långt (se nedan under rubrik Studentperspektiv).

När det gäller utvärdering av avslutad kurs så följer ämneslärarprogrammet de *Regler för kursvärdering och kursanalys* som gäller för samtliga kurser vid HDa, dvs. att kursansvarig sammanställer en utvärdering (analys) som baseras på kursens förutsättningar och utfall (andel VG, G och U), studenternas synpunkter (kursvärdering) samt medverkande lärares synpunkter. Kursanalysen inklusive eventuella förslag till åtgärder återkopplas sedan till såväl studenter (på kursens kursrum på lärplattformen) som medverkande lärare, samt till ämnesföreträdare, avdelningschef och programansvarig. Vid behov av åtgärder som inte rymms i det kontinuerliga kursutvecklingsarbetet som sker inom kursbudget, anhåller kursansvarig om ytterligare utvecklingsmedel från ämnet eller avdelningen.

Förutom den kontinuerliga uppföljning som sker på kurs- och ämnesnivå så genomför de studerande en programvärdering direkt efter att den sista kursen är avslutad. Frågorna i denna studentenkät utgår från de sju nyckelkompetenserna beskrivna ovan och ber de svarande att värdera hur väl utbildningens olika delar givit dem förutsättningar att utveckla dessa kompetenser (innehåll och arbetsformer). De studerande får även möjlighet att värdera och kommentera hur väl programmets examinationsformer svarar mot nyckelkompetenserna. Då ämneslärarprogrammet har antagning både höst- och vårtermin genomförs programvärderingen två gånger per år. Resultaten från dessa sammanställs och redovisas i den VB som skrivs i februari och sedan ligger till grund för nästkommande års VP i vilken nödvändig kurs- och programutveckling skrivs fram.

Ett betydelsefullt underlag för vårt operativa kvalitetsarbete och den omfattande program- och kompetensutveckling som genomförs är också de återkommande alumnenkäter som HDa tillsammans med ett 20-tal andra lärosäten ansvarar för i samarbete SCB. Två år efter examen får samtliga lärare och förskollärare i landet svara på ett 50-tal frågor om utbildningens betydelse, sin nuvarande situation/anställning samt lämna ett omdöme om utbildningen. Då denna alumnenkät nu genomförts fem gånger sedan 2010 (med en svarsfrekvens på 40-60%) har vi idag en mycket god kunskap om hur våra alumner som nu arbetar som ämneslärare värderar den utbildning vi ansvarat för. Dels kan vi se hur svaren från ämneslärarna skiljer sig från övriga lärarkategorier, dels ser vi vad som utmärker alumnerna från HDa jämfört med de från övriga lärosäten.

Ytterligare en del av den planerade utvärderingen, kvalitetsarbetets tredje pelare, är de granskningar och uppföljningar som genomförs av Områdesnämnden för utbildningsvetenskap (ONUTB). Dels fastställer områdesnämnden alla utbildningsplaner inom lärarutbildningsområdet, dels genomför nämnden regelbundna utbildningsutvärderingar, av de ämnen som ingår i området, av särskilda teman och av utbildningsprogrammen i sin helhet. Under hösten 2018 har ONUTB genomfört en särskild uppföljning av VFU inom ämneslärarprogrammet. Utvärderingen har fokuserat på den kontinuerliga kvalitetsuppföljningen av VFU och hur upplägg, examinationer och bedömning fungerar i praktiken. Även om nämndens rapport vittnar om att kvaliteten i VFU:n överlag är mycket god, framkommer också att arbetsformer och kommunikation till studenter och VFU-handledare behöver utvecklas ytterligare, vilket kommer att beaktas i det fortsatta arbetet.

Sammantaget utgör de kontinuerliga kurs-, ämnes- och programuppföljningarna tillsammans med de planerade utvärderingarna och alumnenkäterna ett gott kunskapsunderlag utifrån vilket nödvändiga åtgärder kan vidtas i form av kompetensutveckling och programutveckling. De satsningar som har gjorts på att utveckla lärarkompetensen inom för utbildningen angelägna områden har beskrivits ovan. När det gäller programutveckling så har lärarutbildningens ledningsgrupp sedan 2015 avsatt stora summor på det vi kallat programvisa utvecklingsprojekt, dvs. kollegiala utvecklingsgrupper som arbetat över kurs- och ämnesgränser för att skapa bättre förutsättningar för de studerande att under ordinarie studietid utveckla det vi ser som utbildningens nyckelkompetenser.

Våra analyser av studentgenomströmningen visar annars att de flesta avhoppet sker tidigt i utbildningen, vanligtvis under det första läsåret och beror i många fall på att studenterna redan arbetar (inte sällan som obehörig lärarvikarie) så det kan inte ägna sig åt heltidsstudier en annan vanlig orsak är också bristande studiemotivation eller att de är osäkra i sitt yrkesval. Vi ser också från våra analyser av programretentionen att de som gör studieavbrott längre fram i sina studier tenderar att komma tillbaka efter en eller ett par terminer. Åtgärder som vi har vidtagit för att motverka andelen avhopp, förutom det som nämnts ovan, är att förtydliga redan från början att utbildningen förutsätter heltidsstudier. Under hösten 2018 pågår en uppföljning/genomlysning av programmets avhopp med hjälp från utbildnings och forskningskansliet vid HDa.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Ingen skillnad föreligger vad gäller uppföljning, åtgärder och återkoppling inom programmets två inriktningar.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som beskrivits ovan tas studentperspektivet i beaktande från individ- och kursnivå till program- och lärosätetsnivå. En stor del av det formella arbetet med kurs- och programutvärderingar, och på vilket sätt studenternas synpunkter tas i beaktande i kvalitets- och utvecklingsarbetet, har redan beskrivits under rubriken *Uppföljning, åtgärder och återkoppling*. Men det finns några aspekter av det formella inflytandet som studenterna har på utbildningen, samt några exempel på vidtagna åtgärder, som vi vill komplettera med här.

Samtliga nya och reviderade kursplaner inom ämneslärarprogrammet bereds inom respektive akademis beredningsgrupp för kursplaner för beslut av akademichef. Förutom lärarrepresentanter finns alltid minst en studeranderepresentant i vardera beredningsgruppen, utsedd av studentkåren. Även om studentrepresentanten inte alltid är en lärarstudent så är vår erfarenhet att denna tar en aktiv roll i beredningsarbetet och har ett viktigt inflytande på de beslut som fattas. På samma sätt bereds och beslutas nya och reviderade utbildningsplaner inom lärarutbildningsområdet av Områdesnämnden för utbildningsvetenskap (ONUTB), men med den skillnaden att det här alltid finns två

studeranderepresentanter som också alltid är lärarstuderande. Förutom inflytande över utbildningsplanerna, vilka ytterst styr utbildningens innehåll och genomförande, har dessa studeranderepresentanter även en viktig roll i de interna kvalitetsgranskningar som ONUTB regelbundet genomför, vilka även identifierar angelägna utvecklingsområden för respektive utbildning.

Studenterna inom ämneslärarprogrammet deltar aktivt i utformningen av sin utbildning genom att de endast söker in till programmet med ett första undervisningsämne. De får därigenom möjlighet att fundera och diskutera både med oss och verksamma lärare vid VFU-skolorna om vilket ämne som de ska välja under termin 3 som sitt andra undervisningsämne. I den reviderade utbildningen från hösten 2018 kommer även studenterna att kunna välja vilket av undervisningsämnena som de vill fördjupa sig i och skriva sitt examensarbete inom. Studenterna medverkar också aktivt i valet av VFU-skola.

Det finns olika sätt att arbeta med studentinflytande under kursernas gång. Vissa kurser har det vi kallar kurslag, vilket innebär att ett urval studentrepresentanter träffar kursansvarig lärare i mitten av kursen. Andra kurser med få studenter har återkommande direkt dialog med de studerande om kursens upplägg och innehåll och även det trepartssamtal under VFU som beskrivs ovan är en avstämning (dialog) om kursen för enskild student. Vilket upplägg som används beror på kursernas omfattning och hur många studenter som deltar. Oavsett vilket upplägg kursansvarig lärare väljer så finns det möjligheter för de studerande att påverka – och för läraren att åtgärda – undervisningen redan under kursens gång. Inom UVK-kurserna använder programmet sig vanligtvis av en och samma seminarieledare genom hela kursen (eller delkursen), vilket gör att denna kontinuerligt kan föra en dialog med studenterna och snabbt göra justeringar i kursupplägget, inom rimliga ramar.

När det gäller det informella studentinflytandet så upplever såväl studenter som lärare och programledning att det finns öppna informationskanaler för en konstruktiv dialog. Undervisande lärare finns tillgängliga i samband med undervisningen via nätet. Likaså finns lärare, kurs- och programansvariga alltid tillgängliga via telefon, epost och personliga besök. Denna öppenhet och tillgänglighet är något som utnyttjas regelbundet och som uppskattas av studenterna, enligt genomförda kurs- och programvärderingar. Dessa informella kontakter med enskilda studenter fungerar som ett viktigt, och ofta fördjupande, komplement till de synpunkter som samlas in via de mer formella informationskanalerna.

De synpunkter som framkommer via ovanstående öppna och informella informationskanaler rör ofta undervisningens praktiska genomförande, såsom vilka delar och moment som bäst kan genomföras via den nätbaserade lärplattformen och hur campusträffarna bäst kan utnyttjas för att optimera studenternas lärande. Ibland kan det vara svårt att göra ändringar under pågående kurs, men gällande t.ex. tider för inlämning av uppgift så finns alltid en flexibilitet utifrån studenternas önskemål. En annan vanlig studentsynpunkt är att kurslitteraturen uppfattas som både för omfattande och för svår. Kursansvarig och undervisande lärare lyssnar då in studenternas synpunkter och ser över litteraturen inför kommande kurser. Det händer att någon titel ersätts med någon annan, men oftast skapas stöttande komplement till svårlästa titlar genom t.ex. korta föreläsningar och instuderingsfrågor. Även större förändringar har gjorts t.ex. kursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* är omgjort inför ht 18 på grund av att programutvärderingen har visat att den kan tydligare förbereda studenterna för genomförandet av de självständiga arbetena.

Andra typer av ärenden som kommer upp via det informella studentinflytandet berör ofta studenternas studie- och livssituation där de frågar om någon form av anpassning, t.ex. inlämning av uppgifter eller gruppindelning. I den mån det är möjligt och rimligt så försöker vi alltid att tillmötesgå studenternas behov. Studenter med intyg om anpassning får alltid, i dialog med kursansvarig och undervisande lärare, den anpassning som behövs.

I samband med starten av de nya ämneslärarprogrammen HT 2018 initierades rutiner för studentinflytande på ämneslärarprogrammet med ett *studentprogramråd* för att ge studenterna möjlighet att påverka sin utbildning under de pågående studierna. Innevarande termin används för att rekrytera studenter från olika delar av programmet och vårterminen 2019 startar studentprogramrådet med

återkommande möten. Vi har under den sista tiden insett att det skulle vara värdefullt att det studentinflytande som finns i programmets kurser kompletteras med något på programnivå eftersom programmet har saknats ett etablerat forum för detta. Tanken är att ha återkommande möten, minst en gång per termin då studentrepresentanter möter programledningen för att diskutera frågor som studenterna väckt. Dessa möten kompletteras med att studentrepresentanter inbjuds att delta i någon del av de återkommande programmötena.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Ingen skillnad föreligger vad gäller studentmedverkan mellan de två inriktningarna.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

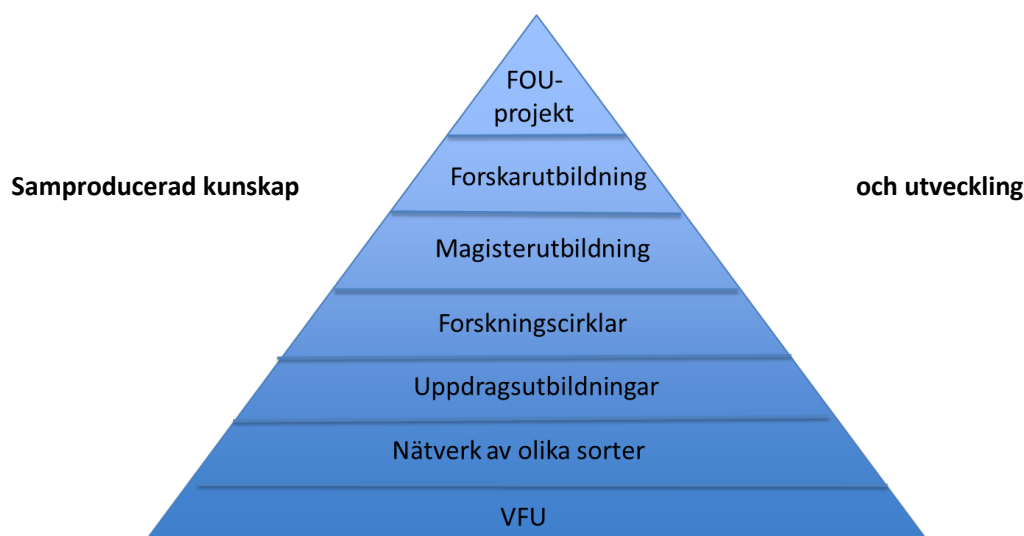
Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som redan framgår av beskrivningarna och analyserna av övriga bedömningsområden ovan kännetecknas lärarutbildningsområdet vid HDa av en väletablerad och nära samverkan med skolhuvudmännen i Dalaregionen. Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna (PUD) utgör navet i denna samverkan och byggdes upp tillsammans med kommunerna i Dalarna med omnejd under 1990-talet under devisen "lärarutbildning som skolutveckling". Således var samverkan ursprungligen fokuserad på lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning, som möjliggjorde för medverkande skolor att ta del av den kunskapsutveckling som ägde rum på HDa. Som illustreras i nedanstående figur är VFU:n fortfarande den bärande basen i samarbetet, men i takt med att huvudmännens behov av skolutveckling – och lärarutbildningens behov av praktisk forskning och ett starkare professionsperspektiv – har ökat, har även samverkan kommit att omfatta en betydande mängd gemensamt drivna och gemensamt finansierade aktiviteter och projekt.

Dessa aktiviteter består idag bland annat av: ämnesdidaktiska nätverk där respektive ämnesavdelning vid HDa bjuder in verksamma lärare och VFU-handledare i regionen för att diskutera ämnesdidaktiska frågor under en kvällsträff, forskningscirkel där lärare från en eller flera skolor samarbetar med en forskare vid HDa under en sammanhängande period utifrån en verksamhetsinitierad problemställning, magisterutbildning som möjliggör för verksamma lärare och rektorer att bygga på sin grundutbildning och meritera sig för vidare forskarstudier, forskarutbildning till licentiat- eller doktorsexamen inom ramen för den samfinansierade forskarskolan Skolnära, samt gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt som syftar till att utveckla skolans såväl som lärarutbildningens vetenskapliga grund (Skolforskningsfonden). Allt samarbete som sker inom de olika nivåerna i nedanstående figur bygger på idén att utveckla ny kunskap genom att knyta samman verksamheterna i skola och akademi, arbetsliv och utbildning, under hela yrkeslivet.

Arbetslivets perspektiv i utbildningen stärks också genom den omfattande fortbildning av verksamma lärare som bedrivs på uppdrag av Skolverket (t.ex. Lärarlyftet, Matematiklyftet, Läslyftet) såväl som av skolhuvudmännen (t.ex. digital kompetens och programmering). De många mötena med verksamma lärare ger lärarutbildarna en god inblick i de specifika utmaningar som lärarstudenterna kommer att möta i arbetslivet.

Ytterligare ett sätt att säkerställa utbildningens användbarhet, och att studenterna efter examen är väl rustade att möta förändringar i arbetlivet, är genom de återkommande alumnenkäter som beskrivits ovan. Då över 90 % av våra alumner får anställning som lärare direkt efter examen får vi genom dessa enkätsvar en god värdeomätare på hur väl vår utbildning förbereder för yrkesverksamheten. Utbildningens användbarhet framgår också i samband med de dialogmöten som representanter för PUD och lärarutbildningen genomför varje år tillsammans med skolchefer och rektorer inom respektive partnerkommun. Vi får då möjlighet att följa upp hur väl våra studenter under VFU:n, och våra alumner när de fått anställning, klarar av arbetslivets utmaningar.

Ett exempel på samverkan mellan HDa och regionens skolor är den Lärarutbildningsdag om nyanländas lärande som anordnades för en tid sedan. Dagen som innehöll föreläsningar och seminarier samordnades med personal från kommuners mottagningsenheter, rektor med särskilt ansvar för nyanlända och verksamma lärare som tillsammans med högskolans forskare inom området fortbildade programmets lärare under en heldag.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/ Specifikt för gymnasieskolan

Vad gäller arbetsliv och samverkan finns inga skillnader mellan de två inriktningarna.